

Juhász Lilla

Magyary Zoltán, az elektronikus közigazgatás előfutára

„... a posztindusztriális állammá való átalakulás független a politikai világnézettől és a megváltozott viszonyokhoz való észszerű alkalmazkodás elengedhetetlen követelménye éppúgy, amint a háborúban is mindkét fél használ repülőgépet, tankot és tengeralattjárót...” (MAGYARY 1943, 1–6.)

„... az e-kormányzat mint prioritás mostanra már nem mérlegelés tárgya: a közérdek (public value) szolgálata evidens követelménynek számít, és a teljesítménnyel párhuzamosan emelkedő elégedettség-érzés, a megtakarítások, valamint az áttételes hatások és következmények elérése feladatként egyértelmű »imperatívusz«”. (MOLNÁR – Z. KARVALICS 2004, 5–23.)

„A politika annyit ér, amennyit abból a közigazgatás megvalósít” – ezen tétel megalkotásával foglalja össze Saád József a XIX–XX. században alkotó neves jogászprofesszorok: Lorenz von Stein, Concha Győző, Magyary Zoltán közigazgatás-tudományi állításainak közös vonását (SAÁD 2000). Napjainkban, amikor már az elektronikus kormányzat és a szolgáltató állam kiépítésének fontosságát vallják a versenyképesség megőrzését stratégiai prioritásnak tekintő országok, a fenti állítás érvényessége semmit sem veszített jelentőségéből, de több ponton magyarázatra, kiegészítésre szorul. Egyrészt az állam valóban két részre osztható: a politika szférájára, ahol a bal/ jobb, barát/ellenség törésvonal mentén történik a szerveződés, valamint a közigazgatás terepére, mely hatósági és szolgáltató funkciót egyaránt betölt. A tétel másik értelmezési dimenziója a Max Weber által az irányítás technológiájának tekintett bürokrácia szervei bajaira, akut problémáira irányítja a figyelmet, ugyanis az éppen hatalmon lévő politikai elitől a választó a közigazgatás teljesítményét is számon kéri. „A kormány [...] feje a közigazgatás apparátusának [...] ha a kormány nem ura a közigazgatási apparátusának, nem tud politikát csinálni, programját nem tudja végrehajtani.” (MAGYARY 1938a, 273–296.) Szétválasztás és bizonyos pontokon az összekapcsolódás kényes egyensúlya jellemzi tehát a politika és közigazgatás viszonyrendszerét. Vajon találunk-e hasonlóságot, rokon vonást a jelenleg számítógép- és internet-technológia alapján szerveződő közigazgatás valamint a korábbi korszakok gondolkodóinak, jogászainak elképzelése, vizionálása között?

Jelen írás igenlő választ ad e kérdésre, amikor arra tesz kísérletet, hogy bemutassa: a XX. század legnagyobb magyar államtechnikusa, szervezéstudományi szakértője, Magyary Zoltán teoretikusként az elektronikus kormányzat előfutárának is tekinthető. Írásainak nagy része mit sem veszített aktualitásából, így tehát a XXI. század viszonyaira is alkalmazható. Ennek ellenére neve – a szakmai közönséget leszámítva – szélesebb körben kevésbé ismert.¹ Ezen írás egyik nem titkolt célja, hogy a recepció segítségével változtasson ezen.

A vizsgálódás elején le kell szögezmem, hogy kizárólag az e-közigazgatás² szempontjából fogom értékelni Magyaryt, és nem teszek kísérletet államkoncepciójának a magyar politikai gondolkodás történetében való elhelyezésére.

Ugyanakkor nem kerülhetem meg, hogy röviden vázoljam a Magyary-elmélet lényegét és nómumát, valamint hogy megfelelő definícióval magyarázzam az e-kormányzat kifejezést. A fogalmi tisztázáshoz Thomas Bernhard értelmezése kínál segítséget, mely szerint: „*az elektronikus kormányzat alatt a közigazgatás minden olyan intézkedése értendő, amelynek célja a közigazgatási szervek elsődlegesen külső, illetve – meghatározott feladatokra vonatkoztatva – belső viszonyrendszerében e szervek hatékonyságának javítása, vagy az ügyfelek igényeinek kielégítése.*” (MOLNÁR – Z. KARVALICS 2004, 5–23.) A közigazgatás az információs és kommunikációs technológiák elterjedése, fejlődése okán versenyhelyzetbe kerül más társadalmi alrendszerekkel; kihívásokkal kell szembenéznie, melyek az üzleti és a civil szféra irányából érkeznek. A kihívásokra egyetlen válasz adható: piaci szemléletmódnak kell áthatni a közigazgatás egészét. Az elektronikus közigazgatás megteremtése a magángazdasági viszonyok közigazgatásba való begyűrésének egyenes és elengedhetetlen feltétele. Az e-kormányzat kialakítása mellett napjainkban zajlik a szolgáltató állam megvalósítása is, mely egyre inkább az állami tevékenységek központi elemévé válik, az állampolgárok ugyanis igénylik a minőségi változást hozó transzparens, ember-központú állam megvalósulását. (SÁRKÖZY 2004)

Magyary Zoltán (1888–1945) a Science of Management, valamint a Science of Administration, azaz a tudományos üzemvezetés és igazgatástudomány Amerikában szárnyaló és Hoover, valamint Rooseveltnél elnökök idején megvalósuló, az államot nagyüzemként felfogó irányzat híve. Egy technokrata szemléletmóddal megáldott szakértő, szakhivatalnok, aki híve a tervezésnek és a technológiai forradalom jelentőségét, gyorsaságát felismerve már az 1930-as években a posztindusztriális társadalom eljövételéről beszélt. Meglátta, hogy világméretű korszakváltás hajnala köszönt be, ahol már a kvalitatív teljesítmény alapján méretnek meg az országok. Prognosztizálta azt, ami napjainkra vált realitássá: a kisállami státusz többé nem hátrány a globális térben akkor, ha az adott nemzet helyes és megvalósítható, világos koncepcióval rendelkezik. Napjaink „online forradalmának” időszakában jól példázza ezt Észtország, Szlovénia, valamint Szingapúr esete: ezen országok felismerték a nemzetközi viszonyokhoz, a gazdasági és társadalmi változásokhoz való alkalmazkodás szükségességét, és a változások éllovasáivá kívánnak válni.

¹ Az államszervezet kutatói közül például Sárközy Tamás tekinti példaképének, illetve a közigazgatási joggal foglalkozó fiatalabb szakemberek dolgozzák fel örökségét – emellett meg kell említeni Bereményi Géza sikeres „Tanítványok” című filmjét, melynek központi alakját Magyaryról mintázta.

² Az e-kormányzat és e-közigazgatás fogalmakat szinonimának tekintem, és az államigazgatásra kívánom kiterjeszteni jelen írásban.

A „racionalizátor” gondolatainak mai érvényességét részben az jelzi, hogy közigazgatásunk strukturális reformja még várat magára: továbbra sem a hatékonyság, állampolgári igények figyelembe vétele alapján szerveződik, Magyarország pedig hálózatelméleti szempontból továbbra is periférikus helyzetben van, a globális „játéktér” innovációit meglehetősen késéssel adaptálja.

A következőkben arra teszek kísérletet, hogy az elektronikus kormányzat és Magyar Zoltán elméletének közös vonásait interpretáljam.

AZ ELMÉLETI HÁTTÉR ROKON VONÁSAI

A forradalmi jelentőségű változások kiindulópontja is mindkét esetben ugyanaz az ország: az Amerikai Egyesült Államok. Az elektronikus kormányzat alapját jelentő New Public Management, azaz az új közmenedzsment-irányzat ismerte fel elsőként, hogy az információs technológiák átalakítják a munkafolyamatokat a közszféra egészében. (TRAUNMÜLLER – LENK 2002, 1–9.) A nyolcvanas–kilencvenes évek óta jelenlévő megközelítés a piaci típusú megoldások közigazgatásban történő alkalmazását vallja. Alapját az 1920-as években megjelenő tudományos munkaszervezést igénylő Taylor és Fayol elmélete jelenti, mely az állam-üzem logikát használva, az igazgatás hatékonyságát, a racionális működés feltételeinek megvalósítását várta a közigazgatástól. A scientific management³ irányzata a gazdasági szektor és közigazgatás összekapcsolására irányult. Ez Magyar közigazgatás-tudományi koncepciójának is szervezőelve, mert ebben látta nemcsak Magyarország kitérésének lehetséges útját, hanem a XX. század kihívásaira adható egyetlen – „one best way” – adekvát választ is.

De „vigyázó szemeinket” az 1990-es évektől újra Amerika felé kell fordítanunk, részint az 1993-as Al Gore-i bejelentés nyomán: a politika konstataulta az információs társadalom megjelenését, részint pedig az ennek hatására a közigazgatás struktúrájának gyökeres átalakítását kívánó elektronikus kormányzati kezdeményezések elindítása és folyamatos továbbfejlesztése okán.

A TECHNOLÓGIAI ÚJÍTÁSOK, MINT A VÁLTOZÁSOK LEGFŐBB HAJTÓEREJE

Max Weber – akinek társadalomelemzéseiben a bürokrácia problematikája központi helyet foglalt el – a technikára mint a közigazgatás modernizációjának legfőbb zálogára tekintett. Az írás, a könyvnyomtatás, majd az írógép és indigó véleménye szerint uralkodó szerepet töltött be a közigazgatás belső szervezetrendszerének átalakításában. James R. Beniger napjaink egyik legnagyobb információs társadalom-gondolkodója még ennél is tovább megy, egyenesen azt állítva: „*a technológia határozza meg annak korlátait, hogy egy társadalom mit tud megtenni, ezért az irányítás forradalmában is a technológiai újítás tekinthető a társadalmi változások egyik legfőbb hajtóerejének...*” (BENIGER 2004)

³ Az elmélet kidolgozója Henry Fayol, aki az irányítás problematikájával foglalkozott, míg Taylor a munkavégzés racionalizálását tartotta szem előtt.

A sor még hosszán folytatható lenne, hiszen számtalan elemző érvelt már a technológiai innovációk fontossága mellett, mely mögött szinte valamennyien gyökeres kulturális és társadalmi változásokat sejtettek. Nem kivétel ez alól Magyary sem, aki az írás fontosságát hangsúlyozza, de érveit olvasva nem kell a jóslás ingoványos talajára lépni, hanem bizton állítható: ha élne, az informatikát, az elektronikus eszközöket tekintené a legfőbb biztosítéknak a „végzett cselekedetek megőrkítése”, „a véges emberi emlékezet kikapcsolásának” terén. Rajongással konstataálta a technológiai újítások növekvő számát és figyelmeztetett arra is, hogy a modernizáció nem hagyhatja érintetlenül a közigazgatást sem, ezért a korral való lépéstartás, a haladás minden állam legszentebb kötelessége. Az elektronikus kormányzat szintén értelmezhető technológiai innovációként, sőt korszakváltásként is, hiszen az információs és kommunikációs technológiák segítségével egy új alapokra helyezett munkafolyamat valósul meg, ami alapjaiban formálja át a hivatalok közötti (back office) és a közigazgatás/állampolgár (front office) viszonyrendszerét.

A HOSSZÚ TÁVÚ, STRATÉGIAI TERVEZÉS GONDOLATA

Az elektronikus közigazgatás megteremtése jövőképpel, vízióval rendelkező, hosszú távú tervezést igényel, ami akkor éri el végcélját, ha az állampolgár-központú szemléletmód kialakítását, a duplikációktól mentes, nem időpazarló ügykezelést megvalósítja. Az e-kormányzat megteremtésének vállalása – a közigazgatás gyökeres átalakításának programjával karöltve – a globális szintéren tapasztalható legfőbb fejlődési irány egyikéhez történő csatlakozást jelenti. Ez – klebersbergi terminológiával élve – „alkotni akaró” és nem „öntipró, öntépő múltba néző, fájdalmas” cselekvő stratégiákat feltételez. A magyar valóság egyelőre mást mutat, így 2004 szeptemberében Lőrincz Lajos lényegében ugyanazt a látetelet adja a magyar közigazgatás helyzetéről, mint hetven évvel korábban Magyary: az eddigi kezdeményezések a fennálló struktúrát érintetlenül hagyták, „az utóbbi tizenegynéhány évben csak szimbolikus és taktikai változások mentek végbe, melyek megelégedtek a jogszabályok megváltoztatásával. A hazai politikai gyakorlat a jogszabályalkotást, -módosítást végcélnak tekinti, holott köztudott, ha nem követi a végrehajtás aprólékos munkáját a végrehajtás ellenőrzése, a jogszabály pusztán holt betű marad. A jogszabály csupán eszköze a változásnak, de nem maga a változás.” (LŐRINCZ 2004) És valóban, elkészült az elektronikus kormányzati stratégia, van már kormányzati gerincháló, de a „magyar közigazgatás racionalizálásának programja” elmaradt, az e-kormányzat megteremtése nem kulturális aspektusként vetődik fel, megrekedt az informatika kiépítésénél, a jogszabályok igenlésénél.

Trianon után, a nemzeti önképében sértett, a traumák okán minden sebből vérző országban kevés vízióval és előrelátással rendelkező politikus és még kevesebb szakértő volt. Klebersberg Kunó, vallás- és közoktatásügyi miniszter, valamint a tudós-szakhivatalnok, Magyary Zoltán minden kétséget kizáróan közéjük tartoztak. Mindkettőjük cselekedetét az motiválta, hogy Magyarország degradálódásának veszélyét elkerüljék, az ország helyének és szerepének újragondolását elvégezzék. Nem véletlen tehát a kettejük közötti tartós és szoros munkakapcsolat, mert egyetértettek a cselekvés, tenni akarás, átalakítás és az új alapokra helyezett építkezés programjával. Magyary Államélet című munkájában így fogalmazza meg hitvallását és az elérendő célt: „A magyar kormányok a 19. századi eszközökkel próbálják megoldani a 20. századi felada-

tokat. Hasonló megoldás ez, mintha elöltöltő puskákat állítanánk szembe a tankokkal és repülőgépekkel [...] az emberek számára azt a tudatot és szilárd bizalmat kell megadni, hogy az állam egyrészt erős, másrészt, hogy az állam az övék.” (MAGYARY 1934, 1.) A tét azonban most sem kisebb: az információs korszak derekán fel kell zárkózni a „cselekvő államokhoz” és komolyan kell venni az Európai Unió mint a világ egyik erőcentrumának iránymutatását, melyben az e-kormányzat az egyik legfőbb stratégiai prioritásként szerepel.

KÖZÉPPONTBAN AZ ÁLLAMPOLGÁR ÉS A TÁRSADALOM IGÉNYEI

Az elektronikus kormányzati megoldások beágyazottságának fokmérője az állampolgárok, felhasználók igényeinek figyelembevétele, megelégedettsége, valamint a társadalmi hatások folyamatos vizsgálata. Napjainkban ez inkább tekinthető vízióknak, mert a közösségeket érintő kérdésekben a visszacsatolás folyamata jellemzően elmarad, az észrevételek nem találnak meghallgatásra. Az e-közigazgatás megoldásaival szemben kialakulni látszó passzív állampolgári rezisztencia számos országot érintő probléma. Az e-kormányzat korában a közszféra mulasztásai, a technológiára orientáltság egyoldalúsága és dominanciája vezetnek az egyén háttérbeszorításához.

Az állampolgár-központú közigazgatás megteremtésének fontosságára Magyary is figyelmeztet. A posztindusztriális közigazgatás emberarcúságában látja annak zálogát, hogy az állampolgárok ne idegenedjenek el az államtól. A közigazgatás működése alapelvének tekinti, hogy a hivatalok az emberekért és a közösség egészéért tevékenykedjenek. Az állam társadalmi megítélése elutasító lehet, ha a közhivatalok nem alkalmazzák a nyitottság, egyén-központúság elvét az ügykezelés során. Magyary a közigazgatás öröklött betegségének tekintette, és a hivatalok mulasztásaira vezette vissza a társadalom igényeinek figyelmen kívül hagyását. Jó érzékkel mutatott rá arra is, hogy az egyéntől eltávolodott közigazgatásnak nemcsak az állampolgári apátia félelmével kell szembenéznie, hanem azzal is, hogy változásra képtelen, merev struktúráit elmosás a forradalom hullámai. Hiszen a XX. század megváltozott viszonyainak, a kialakuló tömegtársadalmak problémáinak kezelésére már nem alkalmas a XIX. század honorációját, szűk elitcsoportjának kedvező állam- és közigazgatás. A struktúrák összeütközése, a belső ellentmondás kedvez a revolúciós folyamatoknak, az alulról jövő kezdeményezéseknek, ezért a posztindusztriális társadalom kihívásai szükségszerűen elsodorják az agrár-ipari oligarchiák uralmát.

Az „online forradalom” időszakában hasonló strukturális konfliktussal kell szembenéznie Magyarországnak: az élet minőségének új alapokra történő helyezését, a XXI. század kihívásait a XX. század viszonyai között képzelik el egy már letűnt korszak itt felejtett politikusai. Az információs társadalom, az e-kormányzat betagozása a vertikális minisztériumi struktúrába jól jellemzi ezt a folyamatot.

A teljesebb képhez ugyanakkor hozzátartozik, hogy Magyary az állam-ember viszonyrendszerben a paternalisztikus elemeket hangsúlyozza. A közigazgatásnak szerinte egyszerre kell a polgárok jólétét biztosítani, „s életük minden mozzanatában jelen lennie”. (SAAD 2000)

SZIMBIÓZISBAN KÖRNYEZETÉVEL

Az elektronikus közigazgatás megteremtése a lokális, globális szint és a technika kihívásaival függött össze. A transzparencia, a döntéshozatalban való nagyobb részvétel, a hatékonyság, az ügyfél igényei szerint felépülő közigazgatás igenlése lokális, és a hálózati logikát követő – ezáltal a kommunikációnak a virtuális térben történő lebonyolítására egyre nagyobb hangsúlyt fektető – globális szint akarata hívta életre az e-kormányzatot. Az információs és kommunikációs technológiák megjelenése pedig a technika oldaláról sürgették a változás elindítását.

Az e folyamatokban élenjárónak számító angolszász világ közigazgatása a rugalmasság szempontjából jól vizsgázott, a társadalom más szektoraival és alrendszeireivel kialakított élő és szerves kapcsolatai révén reagált a kihívásokra és elkezdte közigazgatási gyakorlatukat az információs társadalomhoz igazítani. Magyarországon ezzel szemben egyelőre a weberi értelemben vett bürokrácia „uralkodik”, mely a modernizáció lassításában és saját, hatalmasra duzzadt apparátusának fenntartásában érdekelt. Egyszerre szegi meg ezzel a társadalmi igények és a környezet kihívásainak való megfelelés alaptételét; idegen testként akadályozza az innováció széleskörű elterjedésének.

Magyary az 1930-as évek elején hasonló folyamatot tapasztalt. A menedzsment alapú igazgatástudomány megjelenése, a gépek tömeges elterjedése, az eredményesség követelményének előtérbe kerülése mind azt jelezték, hogy paradigmaváltás zajlik, nem a katasztrófa felé való sodródás, hanem egy új korszak első és mindent elsöprő változásai veszi kezdetét. „... *Az amerikaiak a gyakorlatban és tudományos munkáikban is állandóan tudatában vannak annak, hogy a közigazgatást csak társadalmi környezetben lehet elképzelni, anélkül izoláltan nem jelentkezhetik és ez a társadalmi közeg a közigazgatás hatásfokának, működésének színvonalára, ahogyan ők mondják [...] az efficiencyre (a közigazgatás eredményességére) vagy kedvező, vagy kedvezőtlen hatással van, és ezzel a hatással mindig számolni kell.*” (MAGYARY 1934, 126.)

A környezet megismerése ma már önálló módszertannak számít, az environmental scanning-nek nevezett vizsgálódás figyelmen kívül hagyása esetén nem is beszélhetünk stratégiai főirány meghatározásról – akár e-kormányzatról van szó, akár más területre gondolunk –, hiszen a rendszeridegen kezdeményezések implementálása bukásra ítélt vállalkozás.

A „BEST PRACTISE” ÉS A NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS FONTOSSÁGA

Ahogy azt az elméleti háttér rokon vonásait bemutató első pontban már jeleztem, valamennyi, az információs társadalom építéséért elkötelezett ország figyelemmel kíséri az angolszász államok e-kormányzati fejlesztésének irányváltásait, hiszen a legjobb és legrosszabb gyakorlatokból egyaránt tanulni igyekeznek. Másrészt a visszacsatolás fontosságát felismerve, a nemzetközi összehasonlító és benchmarking-típusú vizsgálatok révén méri, értékeli az e-kormányzati tevékenységek egyes alrendszerre, társadalomra, gazdaságra, jogra gyakorolt hatását. Magyary szintén a jövő lehetőségét látta korszaka nemzetközi trendjeinek figyelésében és a belső környezet igényeit figyelembevevő implementálásában. A kimaradás, lemaradás veszélyének félelme erőtel-

jesen foglalkoztatta: „*Ennek a megfontolt haladásnak azonban előnyei is vannak, ha a megfontoltság abban áll, hogy kellő distanciában, a tapasztalati eredmények bevárásával követjük az úttörő nemzetet, de nem akkor, ha nem értjük, hogy mi az új fejlődés lényege és azt hogyan kell a magyar talajba átültetni*”. (MAGYARY 1938b, 1–3.)

Magyary a világ haladásának folyamatos nyomon követése mellett – melyet valamennyi fejlesztési koncepciójának kidolgozásakor figyelembe vett – soha nem tévesztette szem elől a kialakult magyar közigazgatás állapotának folyamatos értékelését, alternatívák felvázolásával és mélyreható reformok követelésével a jobbitó szándék gondolatával vezérelve. A hazai modellkeresés eredményeképpen készült el a tatai járás „ténymegállapító” felvétele. A vizsgálat során érvényesítették a „szimbiózisban környezetével” alaptételt is, hiszen a kutatás célja a „közigazgatás és emberek viszonyának és a közigazgatás eredményességének megállapítása” volt. A legjobb gyakorlat fokmérője Magyary koncepciójában is az ember, ezért csak azt tekintette mintájának, melynek „legkevesebb adóssága van a közönséggel szemben”.

ZÁRSÓ

A fenti tézisek kibontásával igyekeztem igazolni, hogy Magyary argumentációi, reformtervei, a „nemzetközi verseny”, az élmezőny utolérése, az „erőösszpontosítás”, eredményesség (efficiency) és gazdaságosság (economy) alapfogalmai, nagy erejű következtetései a jelen problémáira is választ kínálnak. A magyar közigazgatás racionalizálására kidolgozott programja némi finomítással, de a mai struktúraváltásnak és e-kormányzati kezdeményezések megvalósításának alapidokumentuma is lehetne.

Ennek ellenére a magyar tudományos élet, a közélet, a politikusok figyelmét eddig elkerülte a Magyary-koncepció, sőt ahogy Saád József írja: „a Magyary-életmű részint mint legenda és „kínos ügy” maradt ránk” (SAÁD 2000). A Magyary-elmélet recepciójára tehát soha nem került sor, 1945 után pedig az elméletre való reflexió sem volt ildomos.

A „rehabilitációban” kétség kívül szerepe volt Saád József monográfiájának, valamint Sárközy Tamás jogászprofesszornak, aki 2004-ben kormánybiztossá és a szervezeti deregulációs és decentralizációs program vezetőjévé történő kinevezésekor egyenesen azt állította, hogy Magyary tervének tökéletes mását kívánja megvalósítani olcsóbb állam koncepciójának valóra váltásakor.

De nem mehetünk el szó nélkül a 2005-ben alakult Magyary Zoltán E-közigazgatás Egyesület mellett sem. A szervezet az e-kormányzat interdiszciplinaritását vallja, ezért számos tudományterület szakértőinek bevonásával igyekszik a közigazgatás elektronizálását elősegíteni. Létrehozása üzenet jelleggel bír, néhányan ugyanis már küzdenek a „betartás demokráciája” ellen, hiszen felismerték: az e-kormányzat megteremtése korszak, mely egyben új kihívásokra jelentkező nemzetközi megoldás is. Belsővé transzformálása a politikai, nemzeti konszenzus megvalósítása nélkül elképzelhetetlen. Az egyesület hitvallásának esszenciája: kormányváltások, ideológiai törésvonalak, pártpolitikai csatározások felett álló szinergia megteremtése egy, az ország jövőjét meghatározó kérdésben.⁴

⁴ A Magyary Zoltán E-közigazgatás Egyesület mellett más szervezetek is létrejöttek, melyek Magyary Zoltán nevét viselik.

A politikai konszenzus elérése mellett Magyary a miniszterelnök felelősségét is hangsúlyozza: „Javaslom, mondassék ki a miniszterelnök felelőssége a közigazgatás szervezetének és működésének gazdaságosságáért és jóságáért. A közigazgatás így megkaphatja, hogy egy feje legyen, ami a nagyüzemeknek sine qua nonja.” (MAGYARY 1931, 5.)

Végrehajtható-e manapság a közigazgatás struktúrájának totális reformja a mindenkorai magyar miniszterelnök határozott és megrendíthetetlen állásfoglalása nélkül? Lehet-e jövőt tervezni az ország legmagasabb impériumának irányítása nélkül? A válasz kézenfekvő, ahogy az volt hetven évvel ezelőtt is: nem. Nyíri Kristóf hálózati-mérettel foglalkozó írásában periférikus helyzetbe tartozónak tekinti Magyarországot. Állítását a kommunikációs zavarokra, hiányokra vezeti vissza: az innovációk, tudományos eredmények expanziója a globális hálózatban a csomópontok közvetítésével zajlik. A kései adaptálók szükségszerűen kívül esnek a kommunikációs áramláson, így tehát hazánk is. (NYÍRI 2004, 3–11.) Magyary esete szintén kitűnő példa a „perifériásors” problematikájára. 1936-ban a tudományos világ már ismerte és kiváló közigazgatás-tudományi professzorként tartotta számon. Magyarországon azonban mintegy hetven évnek kellett eltelnie, hogy szellemi munkájának terméke elismerést váltson ki, és ne valamelyik totális ideológia hírnökeként kerüljön megbélyegezésre. Vajon a periférikus lét és gondolkodásmód milyen folytatást szán a Magyary-életműnek? Improvizáció, hagymázás vízió, néhány tudóskoponya erőtlen törekvése marad a „technokrata racionalitás” koncepciója, vagy a legmagasabb politikai elhatározás társul a programok és szakfeladatok végrehajtásához? Hamarosan erre a kérdésre is választ kapunk majd...

IRODALOM

- BENIGER, James R. 2004. *Az irányítás forradalma*. Budapest: Gondolat – Infonia.
- LÓRINCZ Lajos 2004. *A hatékony állam*. Budapest: Közigazgatástudományi Konferencia, plenáris ülésen elhangzott előadás.
- MAGYARY Zoltán 1931. *A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztosítása. A magyar királyi miniszterelnök elé terjesztett javaslat*. Budapest: Magyar Közigazgatástudományi Intézet.
- MAGYARY Zoltán 1934. *Amerikai államélet. A közigazgatás útja az Északamerikai Egyesült Államokban*. Budapest: Egyetemi Nyomda.
- MAGYARY Zoltán 1938a. A közigazgatási vezérkar. In *Közigazgatástudomány* 273–296 o.
- MAGYARY Zoltán 1938b. Programunk. In *Közigazgatástudomány* 1. kötet, 1–3. o.
- MAGYARY Zoltán 1943. Válasz a „Magyar közigazgatás” bírálóinak. In *Magyar Jogi Szemle* 6. kötet, 1–6. o.
- MAGYARY Zoltán 1944. *Emlékirat államéletünk válságáról*. MTA Kézirattár. MTAK, Ms 10.731/18.
- MOLNÁR Szilárd – Z. KARVALICS László 2004. Közigazgatás az Internet korában – az e-kormányzat kutatói szemmel. In *Információs Társadalom* IV. évfolyam 2. szám, 5–23. o.
- NYÍRI Kristóf 2004. Hálózat és megismerés. In *Világosság* 2004/7, XLV. évfolyam 3–11. o.
- SAÁD József 2000. *Magyary Zoltán*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
- SÁRKÓZY Tamás 2004. *Kormányzás, civil társadalom, jog*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- SCHICK, Allen 1999. *Government of the Future: Getting from Here to There – Opportunity, Strategy, and Tactics in Reforming Public Management*. Symposium to be held in Paris.
- TRAUNMÜLLER, R. – LENK, K. 2002. EGOV, LNCS 2456, 1–9. o.